

CHRISTOPHER
MACHT

GOEBBELSOVA
ZPOVĚĚ

© Copyright by Christopher Macht, Warszawa 2021
© Copyright for the Polish edition by Dressler Dublin Sp.
z o.o., Ożarów Mazowiecki 2021
© Copyright for the Czech edition by Alpress s.r.o., 2024
© Translation Agnieszka Brachaczková, 2024
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.
Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Tento text je i přes svůj paradokumentární charakter
literární fikce.

Z polského originálu SPOWIEDŹ GOEBBELSA
vydaného v roce 2021 nakladatelstvím Bellona
přeložila Agnieszka Brachaczková
Redakční úprava Lukáš Foldyna
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
2024
shop@alpress.cz
Vydání první

ISBN 978-80-7695-385-7

Joseph Goebbels, hlavní propagandista Hitlera a národních socialistů, horlivě promlouvá na shromáždění v roce 1934.

Tajemství, o kterých nemáme ani tušení

Svět před námi skrývá ještě mnoho záhad. Neumíme si představit, kolik z nich stále nespátřilo světlo světa. Jednou z nich byla kniha, kterou máte před sebou. Je to upřímný rozhovor s pravou rukou Adolfa Hitlera Josephem Goebbelsem.

Ještě donedávna nikdo ani netušil, že záznamy takových rozhovorů vůbec existují. Bylo to pečlivě strážené tajemství, které se shodou náhod dostalo do mých rukou. Díky tomu se dnes můžete seznámit s touto utajovanou konverzací a mít pocit, jako byste seděli naproti Goebbelsovi právě vy a pokládali mu otázky. Pocítíte i vůni jeho tabáku a podíváte se zblízka na jeho dokonale hebké ruce, o které velmi pečoval. Všimnete si, jak na jednu nohu pokulhává, a sami budete moci posoudit, jakým byl člověkem.

Nikdy předtím ho lidstvo nemělo možnost poznat tak dobře. Tohle je první z takových příležitostí. A bohužel i poslední, nic totiž nenasvědčuje tomu, že by existovalo více stran tohoto rozhovoru. Však uvidíte sami. Nebude zde chybět ani vysvětlení, jakým způsobem se ke mně poznámky z těchto tajných dialogů dostaly.

Christopher Macht
contact@christophermacht.com

Horor mezi čtyřmi stěnami

Zprávy o tom, že Hitler před několika hodinami zemřel, se už stihly roznést. O něco dříve se údajně oženil se svou partnerkou Evou Braunovou, načež oba rozkousli kapsle s kyanidem a střelili se přímo do spánku.

FÜHREROVA SMRT

Hitlerova suita s Goebbelsem v čele nachází v pokoji na červeném koberci dvě těla. Na podlaze leží pistole ráže 7,65 mm, ze které se Führer střelil do pravého spánku. Vedle ní druhá – ráže 6,35 mm – připravená pro případ, kdyby první nevystřelila. Hitlerova hlava se lehce naklání ke stěně. O kousek dál leží tělo Evy Braunové. Nohy má na pohovce. Koberec u pohovky je potřísněný krví. Na stole stojí váza.

Zdroj: Christopher Macht, *Spowiedź Hitlera. Szczera rozmowa z Żydem*, Bellona, Varšava 2016.¹

S okamžitou platností, jak si přál Führer, se jeho nástupcem stal dosavadní ministr pro lidovou osvětu a propagandu Herr Joseph Goebbels.

¹ České vydání: Christopher Macht, *Hitlerova zpověď*. Alpress, 2020. (Poznámka překladatele.)

V minulosti Goebbels často opakoval, že Hitlera neopustí a neodjede z Berlína, ani v nejzoufalejší situaci. A tak se také stalo. Nově jmenovaný říšský kancléř si dobře uvědomoval, že mu zbývá pouze několik hodin, než se v berlínském bunkru objeví sovětští vojáci a on tím pádem – bude zajat. V důsledku toho mohl být učiněn pouze jediný krok...

Kalendář ukazoval datum 1. května 1945, když do malého pokoje v berlínském bunkru vešla večer žena Josepha Goebbelse Magda doprovázená lékařem. Na místě čekalo šest dětí manželů Goebbelsových. Všechna jejich jména začínala na písmeno „H“ na počest jediného právoplatného vůdce – Adolfa Hitlera. Byly to: čtyřletá Heide, šestiletá Hedda, osmiletá Holde, devítiletý Helmut, jedenáctiletá Hilde a dvanáctiletá Helga. Děti ještě nespaly, když se v místnosti objevila jejich matka, ležely už ale v postelích, oblečené v sněhobílá pyžama. Při pohledu na ni se zachvěly strachem, Magda Goebelsová je ale uklidnila:

– Není se čeho bát. Pan doktor vám teď dá injekci, kterou dostává každé dítě.

Po těchto slovech odešla z místnosti a lékař malou jehlou podal každému dítěti dávku morfia. V průběhu pár desítek minut ratolesti ztratily vědomí. Následně lékař zavolal Magdu Goebbelsovou zpátky dovnitř. Ta vešla do pokoje a přinesla kapsle obsahující kyanid. Po několika minutách děti zemřely.² Goebbelsova žena opustila místnost s pláčem a vědomím, že už to má za sebou... Údajně si hned poté měla dopřát potěšení, které měla tak ráda, neboli naposledy v životě si zahrála pasiáns a vypila láhev šampaňského.

² Dodnes není úplně jasné, kdo jim dal kapsle s jedem. Možná, že to nebyla právě Magda Goebelsová, ale jeden z lékařů, avšak ne ten stejný, který podával morfium.

To ale není konec všech osudných událostí... Ještě téhož dne si Goebbels nechává zavolat svého pobočníka Günthera Schwägermanna. V rychlosti ho informuje, že každou chvíli spolu se svou ženou spáchá sebevraždu. Za tímto účelem vyjdou ven, aby pak nebylo nutné vynášet jejich ještě nevychládlá těla. Ten má do nich následně několikrát střelit, aby se ujistil, že nikdo nepřežil. Mrtvoly okamžitě spálit...

Kolem půl deváté večer se Joseph Goebbels se svou manželkou začínají připravovat na poslední fázi svého společného života. Ona si obléká krásný plášť, on elegantní sako. Ministr si k tomu bere klobouk a rukavice a nabízí své milované rámě. Dvojice vychází z Hitlerova bunkru přímo do zahrady.

Tam Magda Gobbelsová polyká kapsli s kyanidem a manžel ji pro jistotu ještě střelí do zátylku. Následně sám spáchá sebevraždu. V den smrti má Joseph Goebbels nedožitých 48 let, jeho žena – 44 let.

Günther Schwägermann naplňuje poslední vůli svého nadřízeného. Vchází do zahrady, kde několikrát vystřelí do obou těl, načež je polévá benzínem a zapaluje. Ještě téhož dne sám utíká z bunkru, před kterým se odehrávají dramatické události...

Naše první setkání

Řekněme, že mé jméno je Weissman. Richard Weissman. Pracoval jsem pro mnohé nacisty. Určitou dobu jsem byl osobním asistentem Adolfa Hitlera. Po jeho boku jsem strávil velkou část svého života. A nejen to. Na seznamu jmen těch, kterým jsem posluhoval, jsou všichni nejvýznamnější nacisté. Zvláštní pozornost mezi nimi vždy upoutával Joseph Goebbels. Mimochodem můj vrstevník, ročník 1897. Byly chvíle, kdy mě budili uprostřed noci, jen abych ho doprovázel na jeho cestách mimo Berlín. Naštěstí se to stávalo málokdy, ale o tom později...

Měli byste ale vědět, že tenhle chlápek moc rád vynikal mezi ostatními. Umění přitahovat pozornost bylo jeho charakteristickým rysem. Někdy jsme s asistenty vtipkovali, že to není žádný Joseph Goebbels, ale Joseph Narziss neboli Josef Narcista. Pochopitelně. Vždyť je také od 30. ledna 1933 ministrem pro lidovou osvětu a propagandu. Kdo jiný když ne ministr propagandy by mohl být tak posedlý sám sebou a zároveň nakazit touto láskou i ostatní?

Díky spolehlivým zdrojům jsem přesně věděl, co ministru Goebbelsovi na mně především vadí. Při své výšce 165 cm a mých téměř dvou metrech vedle mě vypadá jako chodící groteska. Dobře vím, že ho to často rozčilovalo až do

morku kostí. Proto jsem byl o to více překvapený, když si mě jednou vzal stranou a řekl, že mě chce ještě téhož dne vidět ve své kanceláři.

– 13.00. V tuto dobu se u mě zastavte, – vyhrkl na rozloučenou a odpotácel se svým charakteristickým kulhavým krokem.

Vůbec jsem netušil, co po mně může chtít. Doted si na mé služby nikdo nestěžoval. Chválil mě před ním dokonce sám Führer. Kromě toho jsem nikdy neslyšel, že by i Goebbels měl nějaké námitky. Proto mě pozvání do jeho kanceláře trochu znepokojilo. Kouknul jsem na hodinky. Malá ručička ukazovala na jedenáctou. V průběhu následujících dvou hodin se mi hlavou honily tisíce myšlenek ohledně toho, proč si mě ministr propagandy zavolal. Možná že si na mě někdo stěžoval? Nebo se chce zeptat na ostatní asistenty? Anebo na něco úplně jiného? Možná že Hitler opět vyčenichal ve svých řadách zrádce a Goebbels se rozhodl tuto informaci nenápadně prověřit ještě předtím, než někoho obviní a popraví?

Toho dne jsem jen doufal, že se mě to netýká, a že nejsem tím, kdo dá světu sbohem. Nikdy jsem se netajil tím, že miluji život. Odjakživa se snažím být nenapravitelným optimistou. I navzdory tomu, že venku zuří druhá světová válka, všude hledám nějaká pozitiva. Vím, že jsem naivní... Ale na druhou stranu... Je lepší užívat si života a nedělat si starosti, protože každou chvíli mohu být mrtvý. Buď na nás spadne bomba a zemřeme, nebo mě zastřelí, když někoho náhodou napadne, že bych mohl být spojeneckým agentem, nebo mé tělo nezvládne krvelačnou práci a odmítne mě nadále poslouchat. Důvodů, které mohou vést ke smrti, je mnoho. Proto je třeba doufat, že jednou bude lépe, a hledat pozitiva také tam, kde je těžké si jich všimnout.

10. November 1938. (U9.)

Für den die traditionelle konnte man die Traditionen aus der Traditionen und dann
zum Kämpfenden Platz. Es ist die ganze Konvention. Die traditionelle Konventionen
sind die Traditionen. Die Kämpfenden Platz der ganzen Traditionen. Die Traditionen
sind die Traditionen.

Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen
sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen.

Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen
sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen.

Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen
sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen.

Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen
sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen.

Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen
sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen.

Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen
sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen.

Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen
sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen. Die Traditionen sind die Traditionen.

Goebbels si psal deníky od roku 1923 až do dubna 1945.
Na fotografii je kopie zápisu z roku 1938.

Jedna hodina odpoledne se mezitím pomalu blížila. Před kanceláří ministra Goebbelse jsem byl o pět minut dříve. Nechtěl jsem přijít pozdě. Moc dobře jsem věděl, jak si potrpí na dochvilnost. – „Zeit is Geld“ neboli „čas jsou peníze“ – opakoval při každé možné příležitosti.

Těch pět minut mi uteklo díky bezmyšlenkovitému zírání na ručičky mých skromných hodinek, které už dobrých deset let dennodenně nosím na levé ruce. Jsou staré, obnošené, s opotřebeným páskem. Hnědé, s krémovým číselníkem, po kterém se pohybují černé ručičky. Přesně ve chvíli, kdy menší z nich ukázala na „1“, se dveře do ministrovy kanceláře otevřely.

– Bitte, kommen Sie rein!³ zaslechl jsem povědomý lehce nakřáplý hlas.

Když jsem to uslyšel, ihned jsem s mírně sklopenou hlavou vešel dovnitř a zastavil se vedle jeho stolu.

– Posadte se. – Goebbels ukázal na dřevěnou židli.

Okamžitě přešel k věci:

– Víte, z jakého důvodu jsem si vás zavolal?

*– **To opravdu nevím** – až po vyslovení těchto slov jsem si uvědomil, jak nejlíp zněla má odpověď.*

– Zeptám se tedy jinak. Kolik pravdy je na tom, že neexistuje žádná německá kniha, kterou byste nečetl?

*– Ehm... **To je trochu přehnané. I když je pravda, že přečtu vše, co se mi dostane do rukou. Nyní však kvůli nedostatku času toho tolik nestíhám.***

– Ale... – tady se Goebbels odmlčel a zadíval se mi do očí. – Můžete o sobě říct, že jste sečtělý člověk?

³ Prosím, račte dál!

*Bylo mi naprosto jasné, že se teď červenám jako rak. Pocho-
pil jsem totiž, že mi ministr propagandy složil poklonu.
I když z druhé strany, kdo ví, jestli to není nějaká provo-
kace. Možná si usmyslel, že jsem tak sečtělý, že se ho někdy
pokusím obelstít? Není snadné uhodnout, co se v tu chvíli
mohlo Goebbelsovi honit hlavou. Je inteligentní, otázka
ale zní – jak moc je nevyzpytatelný?*

**– No vždyť víte, pane ministře... No... Sám nevím,
co říct** – vykoktal jsem a cítil, jak stres pohlcuje mé tělo
a ochromuje můj už tak ztuhlý krk, zatímco se mi žaludeční
štáva vrací zpět do krku.

– Vidím, Herr Weissman, že se potíte. Nebojte se, nechci
vám ublížit. – *Goebbels mě poklepal po pravém rameni,
ve snaze ukázat mi svou vřelost.* – Očekávám od vás kon-
krétní odpověď. Jako v armádě – „ano“, nebo „ne“! Jste
sečtělý, nebo ne?

– Ano, jsem! odpověděl jsem pravdivě.

– Tak se mi to líbí! Konečně mluvíte přímo a nechodíte
kolem horké kaše! – *na jeho tváři jsem zaregistroval letmý
úsměv.*

*V průběhu celého rozhovoru Goebbels seděl naproti za sto-
lem. Teprve teď se však naklonil blíž s cílem říct mi něco,
co by nikdy nemělo opustit tyto čtyři stěny.*

– Vedu si deníky. Už dlouho...

Lehce jsem pokynul hlavou a zamumlal něco jako: – Uhm...

– A proto hledám někoho sečtělého.

Zase jsem přikývl.

– Jde o to... – *Goebbels začal poněkud nejasně* – že vás potřebuji. Mezi touto vojenskou spodinou není nikdo na takové úrovni, abych si s ním mohl popovídat. Kromě Führera tady málo kdo ví něco o dílech Richarda Wagnera nebo Friedricha Schillera.

Místo dalšího přitakání jsem raději jen prohlásil, že si to uvědomuji. Kdo ví, co by se stalo, kdybych odsouhlasil, že se s nikým v armádě nedá mluvit o umění! Vždyť by to byla naprostá sebevražda!

– Herr Weissman. Tento rozhovor... – *Goebbels mě probodl pohledem.* – Tento rozhovor zůstane mezi námi...

– **Jak si přejete!** – *automaticky jsem vyskočil ze židle, srazil podpatky k sobě a tím mu prokázal svou poslušnost!*

Goebbels spokojeně pokračoval:

– Našeho vůdce Adolfa Hitlera miluji víc než vlastní život! Ale o to tady nejde... Domnívám se, že bych měl něco zanechat svým potomkům, aby mě mohli lépe poznat, až budu hnít ve studené zemi. Nejsem hlupák. Dobře si uvědomuji, že taková chvíle dříve nebo později nastane. Samozřejmě doufám, že to bude co nejpozději!

Tiše se zasmál...

– **To ano** – *odvětil jsem ve chvílce upřímnosti.*

– Kristepane! Jak vy se bojíte! Jenom přitakáváte a neptáte se na nic!

– **Taková už je povaha každého dobrého asistenta, pane ministře...**

– No dobrá, Herr Weissman. Máte pravdu. Přejdeme tedy k věci, dobře?

Pocítil jsem, jak jeho zkoumavý pohled spočinul na mé tváři. Co jiného jsem v takové situaci měl udělat, když ne přikývnout? Svůj život miluji nadevše a nechci, aby právě teď skončil.

– **V pořádku!** – *nechtěně jsem mávl rukou, což mimochodem překvapilo nejen mě, ale i samotného Goebbelse. Odvážně jsem tedy pokračoval: – Jaký pro mě tedy máte úkol?*

– No! Konečně jste se vzchopil! Jsem rád, že už mluvíte jako člověk. A právě takového partnera potřebuji!

– **Partnera?!** – *bylo první, co mě napadlo! Nikdy jsem neslyšel o jeho homosexuálních sklonech, na rozdíl od jiných nacistů, jako byl např. všem známý Ernst Röhm. Co to Goebbelse napadlo?! Doufám, že to není to, na co teď myslím...*

– **Jak to myslíte?** – *zeptal jsem se nesměle...*

– Vedu si deníky. Ale to je jen skromný bonus. Je však načase, aby si se mnou někdo promluvil jako rovný s rovným. Položil mi takové otázky, na které se může zeptat jen člověk s pořádnou kuráží. Dobře vím, že milujete život a moc od něj neočekáváte. Neláká vás postavení a netoužíte po povýšení, není tomu tak?

– **To je pravda** – *souhlasně jsem přikývl.*

– No tak vidíte! Jde o to, že nyní budete muset vystoupit z role asistenta a mluvit se mnou jako rovný s rovným. Hlavně proto, aby mě potomci mohli poznat takového, jaký skutečně jsem. Však víte! Bez té zbytečné propagandy kolem!

– Samozřejmě, rozumím. Ale jakou roli v tom mám sehrát já?

– Jak jakou? Měl byste si se mnou promluvit! Můžete se zeptat na cokoli, co vás napadne!

– Já? – *zeptal jsem se nedůvěřivě.*

– No ano! Vy! Bez jakýchkoli následků.

– Popravdě, pane ministře, nevím, co říct... Nejsem si jistý, jak bych měl v této situaci reagovat...

– Upřímně? To vůbec nevádí! Je to moje rozhodnutí, které nehodlám měnit. A pokud nebudete souhlasit, tak... Jak to říct slušně? – *Goebbels si sevřenou pěstí podepřel bradu, čímž připomínal dumající sochu...* – Jak vám to jen mohu říct slušně? Hm. Už vím. Povím vám to přímo a bez jakýchkoli okolků. Já se vás vlastně neptám, jen konstatuji fakta.

– Velice se omlouvám – začal jsem poněkud nesměle. – A co když s tím opravdu nebudu souhlasit?

– Dobrá otázka. Bravo!

– Děkuji...

– Pokud nebudete souhlasit, budu vás muset nechat popravít za zradu třetí říše!

– Slyšel jsem správně?! strach v mém hlase už nemohl být zřetelnější.

– Neposlouchejte, na to budete mít ještě spoustu času. Zastavte se prosím zítra přesně v sedm hodin večer u mě v kanceláři. Dohlédnu, abyste měl volno. Rozumíte?

– Ja, ja, ja⁴ – vykoktal jsem...

⁴ Ano, ano, ano.

Následující noc byla pro mě jednou z nejdívnějších v mém životě. Vůbec jsem netušil, co mě zítra čeká. A i když jsem miloval život, navzdory svému vnitřnímu optimismu jsem nebyl schopen najít v setkáních s Goebbelsem žádná pozitiva.

Jen tak mezi námi, neměl jsem ho zrovna v lásce, i když mě jako osobnost dost fascinoval. Ten chlápek byl mistrem v šíření propagandy. Z každého člověka na světě by dokázal udělat politika, kterého davy zbožňují. Nikdo jiný se mu v tomhle ohledu nemohl rovnat. Goebbelsova propaganda... To se mu musí nechat. O tom se pozdější generace budou učit v hodinách dějepisu!

Hitlerova pravá ruka se rozhodla vyjít s pravdou ven

*H*ned po večeři jsme spolu s ostatními asistenty museli výjimečně vystřídat komorníky. Proto jsme také začali sbírat špinavé talíře ze stolu. Lhal bych, pokud bych tvrdil, že na nás nedoléhala únava. Stát na nohou od brzkých ranních hodin bez delší přestávky znamenalo, že nás pronásledovala na každém kroku. Stejně jako přední nacisté, kterým jsme museli posluhovat. Za pět minut sedm na mě jakási autorita ukázala prstem.

– Tvoje přítomnost v jídelně je už zbytečná. Za chvíli se máš dostavit k ministru Goebbelsovi. Ať nepříjdeš pozdě! Je to jasné?

– **Ja, natürlich** – odpověděl jsem pravdivě.

Praštil mě špinavým hadrem po hlavě.

– To bylo pro štěstí, můj mladý příteli!

Nadcházející setkání bylo pro mě přinejmenším zvláštní. Pouhá myšlenka na něj ve mně vyvolávala smíšené pocity,

Führer a jeho pravá ruka Goebbels na procházce v Alpách.

ještě intenzivnější než v případě schůzky s cizí ženou. Každou chvíli jsem se měl setkat s odborníkem na propagandu, jedním z nejvýznamnějších nacistů, který očekává, že mu budu pokládat palčivé otázky. A mně, pouhému asistentovi, nezbyvá nic jiného než kráčet po velmi tenkém ledě ve snaze odhalit pravdu. A co hůř, jsem si dobře vědom toho – samozřejmě jen tak mezi námi –, že tenhle Goebbels je jeden velký narcista, zahleděný do sebe, stejně jako člověk, který vidí ve všem svou vlastní dokonalost. Tím pádem je to ještě horší. Protože jestli se ukáže, že moje otázka byla příliš palčivá, pak Goebbels, jako raněný vlk, bude toužit pouze po pomstě, která se neobejde bez mé přítomnosti... A to bych nechtěl...

– Dobrý den, Richarde – tato slova mě vytrhla z dalšího rozjímání. Jeho hlas mi nebyl cizí, stejně jako několika desítkám milionů obyvatel třetí říše.

– Račte dovnitř... – zpoza dveří se vynořila ruka Josepha Goebbelse a naznačila mi, abych vstoupil.

Podíval jsem se na něj s nuceným úsměvem na tváři a posadil se na dřevěnou židli, na kterou předtím ukázal. Uvelebil jsem na ní svých 83 kilo a čekal, dokud něco neřekne. Goebbels však nijak nereagoval, vychutnával si to nepříjemné ticho. Já zase na sebe nechtěl upozorňovat, a tak jsme oba mlčeli...

Trvalo to možná tři, nebo dokonce pět minut. Využil jsem příležitosti a navzdory podivným okolnostem jsem se trochu uvolnil. V jednu chvíli jsem málem usnul. Došlo to až tak daleko, že jsem se myšlenkami takřka odpoutal od celého světa, už jsem téměř odpočíval v Morfeově náručí, když se na mém spánku objevilo něco studeného...

– Cítíš to? – ozval se pronikavý hlas ministra Goebbelse.

Okamžitě jsem se probral. Přikývl jsem a snažil se příliš nehýbat, abych si náhodou neublížil.

Z GOEBBELSOVÝCH DENÍKŮ: ÚVAHY Z PROCHÁZKY PO BERLÍNĚ

17. ŘÍJNA 1923

Else mi včera darovala tuto knihu, a právě s ní chci rovnou začít. Co bych si také bez ní mohl dnes počít. Ty milovaná, dobrá! [...] Jak zoufalá je dnešní procházka ulicemi města. Na všech nárožích stojí skupiny nezaměstnaných, debatují a polemizují. Je to k smíchu i k pláči. Zdá se, že nová